

Evaluatieverslag Weerbaarheidstrajecten

Juli 2017

Inleiding

In de schooljaren 2015/2016 en 2016/2017 zijn, met subsidie, 5 weerbaarheidstrainingen uitgevoerd.

De weerbaarheidstrainingen werden gecoördineerd door de GGD Hollands Midden en uitgevoerd door een poule van gecertificeerd weerbaarheidstrainers die een samenwerking met GGD HM hebben. De evaluatie laat zien dat leerlingen, ouders en leerkrachten de weerbaarheidstraining positief beoordelen. De trainingen dragen o.a. bij aan het vergroten van de weerbaarheid en zelfbeeld van de leerlingen.

Doel en kader

Het doel van de weerbaarheidstraining is om de sociale vaardigheden van de leerlingen te vergroten op het gebied van zelfbeeld en weerbaarheid (b.v.: grenzen stellen, 'nee' durven zeggen), zodat zij minder 'vatbaar' zijn voor ongezonde gedragingen.

Doelgroep

Basisscholen uit de gemeente en hun leerlingen uit groep 6, 7 of 8.

Procesbegeleiding

De coördinatie en regie van de weerbaarheidstrainingen lag in handen van de GGD HM. GGD HM heeft de werving van de scholen verzorgd. Het werven van ouders voor de oudervoorlichting verliep via de school met behulp van een conceptbrief aangeleverd door GGD HM. Ook heeft GGD HM contact en afstemming gezocht met gecertificeerd weerbaarheidstrainers.

Na afloop heeft de GGD HM de trainingen geëvalueerd en beschreven in dit evaluatieverslag.

Uitvoering trainingen

De weerbaarheidstrainingen zijn uitgevoerd door gecertificeerde weerbaarheidstrainers waarmee GGD HM samenwerkt. Deze weerbaarheidstrainers hebben specifieke expertise met betrekking tot de uitvoering van weerbaarheidstrainingen en ruime ervaring in de regio Rotterdam Rijnmond en Hollands Midden. Bovendien zijn ze goed bekend met het aanvullende aanbod van de GGD HM: de ouderbijeenkomst en de begeleiding van de school bij een Gezonde School werkwijze. In samenspraak met de scholen hebben de trainers geschikte data gezocht voor de uitvoering van de lessen op school.

Inhoud trainingen

De leerlingen van de geselecteerde basisscholen ontvingen 7 lessen van 60 minuten, waarbij de jongens en meisjes apart les kregen. De lesblokken werden gekoppeld aan het gezondheidsthema '(On)gezonde gewoontes' (voorheen alcohol, roken en mediawijsheid). Het thema kwam terug in de huiswerkmodule. In de les vond er een terugkoppeling plaats van de huiswerkopdrachten.

Huiswerkmodule

De lessen zijn gekoppeld aan een gezondheidsthema door middel van een huiswerkmodule. Zo krijgen de weerbaarheidslessen een extra dimensie en worden ouders ook inhoudelijk intensiever betrokken. Tevens brengt het ouders in gesprek met hun kind, wat het uitdragen van normen en afspreken van regels over weerbaarheid en het thema stimuleert. Ook worden ouders bewuster van de huidige ontwikkeling die hun kind doormaakt, de mate van weerbaarheid en vragen die in de periode (al) een rol spelen in het leven van hun kind.

Ouderavond

Om ouders over de training en weerbaarheidsontwikkeling van hun kind te informeren verzorgde de GGD HM op de deelnemende basisscholen in gemeente Noordwijk een ouderavond 'Weerbaarheid'. Hierin werden het leefstijlthema alcohol/roken en sociale media besproken in relatie tot puberontwikkeling. Via deze wijze werden ouders geïnformeerd over en betrokken bij de weerbaarheidstrainingen.

Om ouders te ondersteunen kregen ze een ouderfolder waarin elke les werd toegelicht. Ook kregen ze suggesties voor vragen die ze hun kind na elke les konden stellen. Dit om de dialoog tussen ouder en kind te stimuleren.

De ouderavond en de ouderfolder hebben enerzijds als doel dat ouders het gesprek met hun kinderen over weerbaarheid en het gezondheidsthema aangaan. En anderzijds dat ze actief een duidelijke norm naar hun kinderen uitdragen. Tijdens de ouderavond zijn ook ouders uit andere groepen uitgenodigd.

Versterking van de pedagogische vaardigheden van docenten

Gedurende de uitvoering van de weerbaarheidstrainingen in de regio bleek handelingsverlegenheid bij onderwijsprofessionals ook een punt van aandacht te zijn. Leerkrachten vinden het aanpakken van groepsproblematiek moeilijk. Ook samenwerking met ouders en individuele gedragsproblematiek van leerlingen roepen vragen bij hen op. Deze handelingsverlegenheid had nadelige invloed op de borging van de kennis en vaardigheden van leerlingen in de schoolsetting. Daarbij bleek er noodzaak om docenten meer inhoudelijk voor te breiden op hun rol gedurende de training. Daarom organiseert GGD HM twee keer per jaar een regionale docententraining. Tijdens deze docententraining worden docenten, vanuit reguliere middelen, getraind in het omgaan met groepsproblematiek en krijgen ze de kans om persoonlijke vraagstukken en casuïstiek voor te leggen aan een trainer en een gezondheidsbevorderaar.

Zichtbaarheid

Om de belangrijkste lessen uit de training zichtbaar te maken heeft GGD HM een poster ontwikkeld die in alle klassen van de bovenbouw opgehangen kan worden. De poster is vormgegeven in de stijl van de website Pubergezond.nl. Deze website is speciaal gemaakt voor pre-pubers (9-12 jaar). De site bevat nu een korte voorlichtingsfilm over het contactmoment tussen leerlingen van 11 jaar en de jeugdgezondheidszorg. Verder bevat de site informatie over gezondheidsthema's waar kinderen in deze leeftijd tegen aan lopen.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin

In de aanloop van de weerbaarheidstrainingen, tijdens het traject en in de nazorg is nauw samengewerkt met het CJG. Tijdens de ouderavond was af en toe een medewerker van het CJG aanwezig om uitleg te geven over de werkwijze van het CJG en antwoord te geven op opvoed- en ontwikkelvragen van ouders. Bij de uitleg van de CJG medewerkers werden ouders geattendeerd op het cursus- en ondersteuningsaanbod vanuit het CJG.

Ouders ontvingen voorafgaande aan de training een ouderfolder waarop het CJG-logo standaard is meegenomen. In de ouderfolder wordt de training inhoudelijk toegelicht en

wordt nogmaals informatie over het CJG vermeld met daarbij de contactgegevens van het CJG.

Tijdens het weerbaarheidstraject konden leerkrachten en IB-er bij de jeugdverpleegkundige/ CJG medewerker terecht met vragen. De ouders worden tijdens de ouderavond geattendeerd op deze mogelijkheid, waarbij zij ook de contactgegevens te zien krijgen.

Na afloop van de trainingen heeft er bij de scholen een nagesprek/eindevaluatie plaatsgevonden. Voor dit eindgesprek is een CJG-medewerker (JGZ of JGT) uitgenodigd om aan te sluiten. In het evaluatiegesprek droeg de trainer, door middel van een schriftelijke verklaring, leerlingen met opvallende gedragingen en/ of problemen over aan de school, zodat de school hier vervolgstappen in kan ondernemen. Dit gebeurde conform de wet meldcode. De CJG-medewerker was aanwezig om de school gelijk te adviseren over de te nemen vervolgstappen betreffende een zorgleerling. Hierbij moet gedacht worden aan advies en handreikingen waarmee school het (zorg)gesprek met ouders aan kan gaan.

Deelnemende scholen

De gemeente heeft subsidie verstrekt voor 5 weerbaarheidstrainingen.

De weerbaarheidstrainingen zijn in de periode april 2016 - juni 2017 uitgevoerd. Hieraan hebben 123 leerlingen en hun ouders deelgenomen en door middel van de ouderavonden zijn 73 ouders bereikt.

Uitkomsten schriftelijke evaluatie betrokken

Leerlingen, leerkrachten, ib-ers en ouders ontvingen een formulier om het totaalaanbod te evalueren. De formulieren konden digitaal of hard-copy worden ingevuld. Wanneer gekozen werd voor de hard-copy versie konden deze kosteloos worden geretourneerd aan GGD HM. De evaluaties zijn per school verwerkt in een schoolevaluatieverslag die is opgestuurd naar de scholen.

De evaluatie van school X is niet meegenomen in dit verslag omdat de trainingen op het moment van schrijven nog lopen.

In totaal hebben 3 leerkrachten, 14 ouders en 116 leerlingen een evaluatieformulier ingevuld.

Evaluatie leerkrachten

De leerkrachten (n=3) zijn positief over de weerbaarheidstrainingen. Zowel de fysieke als de mentale aspecten kwamen voldoende aan bod. En de duur en intensiteit worden als goed beoordeeld. Kijkend naar de doelen dan scoren met name 'het stimuleren tot het vertellen van eigen ervaringen en gevoelens', 'kinderen stimuleren om zelf tot oplossingen te komen', 'aansluiting bij de belevingswereld van de kinderen' en de 'zorgvuldige en verantwoorde opbouw van de les' scoren goed.

In de onderstaande tabel zijn scores (op een schaal van Heel erg slecht tot Heel erg goed) te zien.

Onderdeel	Score
Leveren de lessen een bijdrage aan het realiseren van de volgende doelen:	
Vertrouwen leren hebben in eigen gevoel en intuïtie	Goed
Gevoelens leren uiten	Goed
Vergroten positief zelfbeeld	Goed
Vergroten wilskracht en doorzettingsvermogen	Goed
Kracht, snelheid en slimheid leren gebruiken	Voldoende
Plezier leren ervaren in bewegen en lichaamskracht	Goed

Beantwoorde de training aan de volgende uitgangspunten:	
Aansluiting bij de belevingswereld van kinderen	Goed
Kinderen stimuleren tot het vertellen van eigen ervaringen en gevoelens	Goed
Kinderen stimuleren om zelf tot oplossingen te komen	Voldoende
Respect tonen aan de kinderen, zowel door ervaringen en gevoelens als bij lichamelijk contact	Goed
Zorgvuldige en verantwoorde opbouw van de lessen	Goed
Gemiddeld eindcijfer weerbaarheidstraining	8

Alle leerkrachten gaven aan dat de training goed aansloot bij het reguliere lesprogramma en gebruikten delen van de training in hun lessen. Alle leerkrachten gaven aan dat de huiswerkopdrachten thuis zijn gemaakt en dat zij denken dat er thuis ook over de lessen is gesproken.

Mochten leerlingen meer ondersteuning nodig hebben, worden zij tijdens de training signaleerd. Daar waar nodig contact gezocht met het CJG. Voor meer informatie over de samenwerking met het CJG, zie het kopje 'Het Centrum voor Jeugd en Gezin'.

Alle leerkrachten gaven aan dat, mits er subsidie beschikbaar is, men graag weer mee wil doen aan nieuwe weerbaarheidstrainingen.

Quotes leerkrachten

"Was echt positief verrast over de training en het effect van de training! Kinderen keken naar de donderdag uit!"

"De trainer ZAG de kinderen echt en had snel door welke problematiek er bij sommigen speelde"

"De huiswerkopdrachten waren een mooie aanleiding om thuis dingen te bespreken"

Evaluatie leerlingen

In totaal hebben 116 leerlingen de beknopte vragenlijst ingevuld. De kinderen beoordelen de lessen gemiddeld met een 7.5 (op een schaal van 0-10). De huiswerkopdrachten beoordelen zij met gemiddeld een 6.2. De kinderen geven aan dat 'het aanleren van verdedigingstechnieken' en 'mondelinge vaardigheden om voor je zelf op te komen' goed zijn (op een schaal van heel erg slecht tot heel erg goed).

Het merendeel van de kinderen geeft aan ook andere kinderen aan te raden deze weerbaarheidstraining te volgen.

Leerling scores (N=116) op een schaal van 0-10 en op een schaal van 'Heel erg slecht' tot 'Heel erg goed'.

Onderdeel	Score
Welk cijfer geef je voor:	
Cijfers voor de lessen	7.5
Cijfers voor het huiswerkopdrachten	6.2
Cijfers voor de manier van lesgeven	7.3
Uitkomsten van de training	
Wat vond je ervan om de fysieke technieken te leren	Goed
Wat vond je ervan om de mondelinge technieken te leren	Goed
Ik raad de training aan andere kinderen aan	82% (ja)

Evaluatie IB-ers

De IB-ers zijn vooral bij het zorgtraject van de weerbaarheidstraining betrokken. Zij ontvingen voorafgaand aan het traject van GGD HM informatie over de training en wat hun rol daarin kon zijn. Helaas hebben de IB-ers geen evaluatie ingevuld. Hierdoor kunnen wij niet laten weten hoe de IB-ers de weerbaarheidstraining hebben ervaren.

Evaluatie ouders

De ouderavonden vóór aanvang van het traject zijn goed bezocht. Hier waren in totaal 73 ouders aanwezig.

De 14 ouders die het evaluatieformulier invulden ná de training, beoordelen de ouderfolder als goed en de vragen om met hun kind in gesprek te geraken over het gezondheidsthema en weerbaarheid als bruikbaar. Een meerderheid van de ouders geeft aan tijdens het traject bijna elke keer met hun kind nagepraat te hebben en af en toe geoefend. Een meerderheid (87%) zou de training ook aan andere kinderen aanraden.

Quotes ouders

“De training sloot goed aan op de problemen die kinderen in situaties ervaren en hielp ze hier beter mee om te gaan”

“Mijn zoon is bewust geworden dat nee zeggen tegen roken en drinken niet stom is”

“De voorbeelden in het huiswerk hielp mij om over belangrijke onderwerpen te praten”

In de onderstaande tabel staan de scores van de ouders (n=14).

Onderdeel	Score
Wat vond u van de ouderfolder	Goed
Wat vond u van de vragen om met uw kind in gesprek te geraken?	Bruikbaar
Zou u de training aanraden aan andere kinderen	87% (ja)

Conclusie

Op basis van de verzorgde trainingen, de uitkomsten en het bereik kan gesteld worden dat:

- Met deze subsidie vijf nieuwe scholen zijn bereikt
- Zowel leerlingen als leerkrachten als ouders zijn positief zijn over de weerbaarheidstrainingen
- De leerkrachten de weerbaarheidstraining met een gemiddelde van een 8 beoordelen.
- Alle leerkrachten aangeven dat, mits er subsidie beschikbaar is, men graag weer mee wil doen aan een nieuw traject weerbaarheidstrainingen.

Naast het succesvolle verloop van de trainingen voor alle betrokkenen, lijkt de uitvoering ook een positieve impuls te hebben gegeven aan de samenwerking met de basisscholen. Hierbij beogen we zowel de samenwerking tussen de scholen en gemeente, als subsidieverstrekker, alsmede de samenwerking met GGD HM. De samenwerking tussen scholen en GGD HM is toegenomen. Betreffende scholen doen vaker een beroep op onze ondersteuning. Verder zijn middels deze interventie veel ouders (schriftelijk en mondeling) bereikt. Hierbij zijn ze geïnformeerd over het belang van ‘hands on’ opvoeden waar het alcoholgebruik en roken betreft. Tot slot heeft de interventie een belangrijke bijdrage geleverd aan de weerbaarheidsontwikkeling van veel individuele leerlingen en het groepsklimaat in klassen in de gemeente.

Omdat de training merkbaar aansluit bij een behoefte van scholen, blijven bereidwilligheid en draagvlak in sterkere mate aanwezig.